

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni.
Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que
diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia
colit ac veneratur.||**

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Conciliu[m] Toletanu[m] tertiu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72934)

Concilium Toletanum tertium.

Pancratius episcopus his constitutionibus adquei, & relegi, & subscripsi. Canonius episcopus subscripsi. Paulus eps subscripsi. Domicianus eps subscripsi. Marracinus eps subscripsi. Nibridius eps subscripsi. Iustus in Christi nomine Ecclesie Catholice Vrgellitanæ eps, hanc constitutionem consecratorum meorum in Toletana vrbe habitam, cum post aliquantum tempus aduenissem, salua autoritate prescorum canonum relegi, probaui, & subscripsi.

Incipit Concilium Toletanum tertium: in quo Acrif

hæresis in Hispania condemnatur.

F

NOMINE DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI anno. iiii. regnate gloriosissimi. atq; piissimo & deo fidelissimo dño Richardo rege, die VIII. Iduum Maiarum, Era. D. C. XXVII. Hæc sancta synodus habita in sancta ciuitate regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ, vel Galliciæ qui infra scripti sunt.

¶ Capitulum Primum.

¶ Cum pro fidei suæ sinceritate idem gloriosissimus princeps oēs regiminis sui pontifices in vñ conuenire mandasset, vt tam de eius conuersione quàm de gentis Gothorū innouatione in domino exultaret, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias ageret, me-

moratus sanctissimus princeps sic venerandum Concilium alloquit, dicens: Non incognitū reor esse vobis reuerendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam disciplinæ Ecclesiasticæ formam, ad nostræ vos serenitatis præsentiam euocauerim, & quia recuris retro temporibus hæresis imminens in tota Ecclesia catholica agere synodica negotia denegabat, deus cui placuit p nos eiusdē hæresis obicem depellere, admonuit de more Ecclesiastico reparare. Ergo sit vobis iocunditati, sit gaudio quod mos canonicus p̄spectu dei p nostram gloriam ad paternos reducere terminos. Prius tamē admoneo pariter & exhortor ieiunijs vos & vigilijs atq; oronibus operā dare vt ordo canonicus quē à sacerdotalibus sensibus detraxerat, longa ac diuturna obliuio, quā ætas nra se nescire fatei, diuino dono vobis rursus patefiat. Ad hæc autē grās deo agētes, & religiosissimo principi vniuerso Concilio in laudibus acclamante, triduanū est exin de p̄dicatū ieiuniū, sed cū die octaua Iduum Maiarū in vñ cētū dei sacerdotes adessent, & orone p̄missa, vnusquisq; sacerdotū competēti loco resedisset, ecce in medio eorū affuit serenissimus princeps sc̄q; cū dei sacerdotibus oroni cōicans, diuino flamine plenus sic ad loquendū exorsus est, dicens: Non credimus vram latere sanctitatē quanto tpe in errore Arrianorū laborasset Hispania, & nō multos post decessum genitoris nostri dies, qbus nos vra beatitudo fidei sanctæ catholicæ cognouit eē sociatos. Credimus gñaliter magnū, & æternū gaudiū habuisse, & ideo venerandi p̄res ad hanc vos pagendā congregauimus synodū, vt de oibus nup̄ aduentibus ad Ch̄m ipsi æternas dño grās deferatis. Quicquid vero verbis apud sacerdotium vrm nobis agendū erat de fide atq; spe vestra quam gerimus in hoc tomo conscripta, atq; allegata nota facimus, relegat eñ in medio vestri, & in iudicio synodali examinata p omne succifiuū tps̄ gloriosa nostra eiusdē fidei testimonio declarata clarescat. Susceptus est autē ab oibus dei sacerdotibus offerēte rege sacrosanctæ fidei tomos, & p̄nuntiāte notario clara voce recēsus ē,

G II ¶ Quāuis deus omnipotens p vtilitatibus populorū regni nobis cultum subire tribuerit, & moderamē gentiū non paucarū regiæ nostræ curæ cōmiserit, meminimus tñ nos mortaliū cōditione p̄stringi, nec posse felicitatē futuræ beatitudinis aliter pmereri, nisi nos cultu verē fidei reputemus, & conditori nro salutis cōfessione qua dignus ē ipse placeamus. Pro quare quāto subditos gloriaregali extollimur, tāto puidi eē debemus in his quæ à deo sunt, vel nram spem augere, vel gētibus nobis à deo creditis consulere. Cæterū qd p tantis bñficijs collationibus omnipotentis diuine valemus tribuere, qñ oia ipsius sunt, & bonorū nostrorū nihil egeat, nisi vt in eū sic tota deuotōe credamus, quē admodū p scripturas sacras se ipse intelligi voluit, & cre di p̄cepit, id ē, vt confiteamur eē patrē q genuerit ex substantia sua filiū sibi & coæqualē & cō æternū. Non tñ vt idē ipse sit natus ingenitus, sed psona alius sit p̄ qui genuit, alius sit filius q fuerit gñatus, vnus tñ vtraq; substantiæ in diuinitate subsistat, p̄ ex q̄ sit filius, ipse vero ex nullo sit alio, Filius q habeat patrē, sed sine initio & diminutōe in ea qua p̄i coæqualis, & cōæternus ē diuinitate subsistat. Sp̄s quoq; sc̄tus confitendus à nobis & p̄dicandus à p̄re ē, & filio p̄cedere, & cū p̄re & filio vnus eē substantiæ. Tertiā vero in trinitate sp̄s sancti eē psonā, q tñ cōiōnē habet cū p̄re & filio diuinitatis eēntia. Hęc eñ sc̄ta trinitas vnus ē deus, p̄ & filius & sp̄s sc̄tus, cuius bonitate hoīs licet bonā sit cōdita creatura, p̄ assumptā tñ à filio humani habitus formā à dñata, p̄genie reformamur ad beatitudinē pristinā, sed sicut veræ salutis indicium ē trinitatē in vnitate,

vnitate, & vnitate in trinitate sentire, ita erit cōsummata sn̄a, si eadē intra vniuersalē ecclesiā teneamus, & apostolicū vnitate in apostolico positi fundamēto seruemus. Tamē vos dei sacerdotis meminisse oportet, q̄tis huc vsq; ecclesia catholica p̄ Hisp̄anias auersa partis molestijs laborauerit, dū & catholici cōstanter fidei suae tenerēt ac defenderēt vnitate, & haeretici p̄tinaciori animositate propria niterent p̄fidia q̄q; vt res ipsa cōspicit calore fidei accensum in hoc dñs excitauit, vt depulsa obstinatōe infidelitatis, & discordia submoto furore populū q̄ sub noīe religionis famulabat errori, ad agnitōnē fidei & ecclesiae catholice cōfortiū reuocare. Adest em̄ oīs gens Gothorū in clyta & fere oīm gentiū virilitate illustrata, q̄ licet suorū prauitate doctorū a fide haētenus vel vnitate fuerit ecclesiae catholice segregata, toto nūc tū modo assensu cōcordās eius ecclesiae cōioni participat, q̄ diuersae gentiū multitudinē materno in sinu suscipit, & charitatis vberibus nutrit, de qua propheta canēte, dicit. Domus mea domus oratiōis vocabit̄ oibus gētibus. Nec em̄ sola Gothorū cōuersio ad cumulū n̄ra mercedis accedit, quinimō & Sueuorū gētis infinita multitudo, quā p̄fidio cōlesti n̄ro regno subiecimus alieno iudicio in haeresim deductā, n̄ro tū ad veritatis originē studio reuocauim⁹. Proinde sc̄tissimi patres has nobilissimas gētes q̄ lucris gr̄a p̄ nos dñicis applicatę sunt, q̄si sanctū, & placabile sacrificiū p̄ vestras manus aeterno deo offero. Erit em̄ mihi imarcessibilis corona vel gaudiū in retributiōe iustorū, si hī populi q̄ n̄ra ad vnitatem ecclesiae solertia trāscurrerint fundati in eadē & stabiliti p̄maneāt. Sicut em̄ diuino nutu n̄ra curae fuit hos populos ad vnitate Ch̄si & ecclesiae p̄trahere. Ita sit vestrae docibilitatis eos catholicis dogmatibus instruere, q̄ in tota cognitōe veritatis instructi, nouerint ex toto errores p̄niciosos respuere, & verae fidei tramitē ex charitate retinere, vel catholice ecclesiae cōionē desiderio auidiōri cōplecti. Ceterę sicut facile ad veniā puenisse cōfido, q̄ nescia huc vsq; tā clarissima errauerit gens, ita gratius eē nō dubito si agnitā veritatē dubio corde teneat, atq; a patēti lumine (qd̄ absit) oculos suos auertat. Vnde & valde p̄necessariū esse p̄spexi beatitudinē vestra in vnū cōuenire, habens sn̄a dñice fidē qua dicit. Vbi fuerint duo vel tres collecti in noīe meo, ibi sum in medio eorū. Credo em̄ beatā sanctae trinitatis diuinitatē huic sc̄to interesse cōcilio, & ideo tanq̄ ante cōspectū dei ita in medio vestri fidē meā quā protuli cōscius admodū sn̄a dicētis. Nō celauim⁹ m̄iam tāā cōgregatōe multa. Vel ap̄lm̄ Paulū Timotheo discipulo p̄cipientē audiui. Certa bonū certamē fidei, apprehēde vitā aeternā in q̄ vocatus es, cōfessus bonā cōfessionē corā multis testibus. Vera est em̄ redēptoris n̄ri ex euāgelio sn̄a q̄ cōfitentē se corā hoībus cōfiteri dicit corā patre, & negantē se eē negatus. Expedit em̄ nobis id ore profiteri qd̄ credimus corde, sc̄dm̄ cōeleste m̄datū, q̄ dicit. Corde em̄ credit ad iustitiā, ore autē cōfessio fit ad salutē, p̄inde sicut anathematizo Arriū cū oībus dogmatibus & cōp̄licibus suis, q̄ vnigenitū dei filium a paterna degenerē assererat eē substātia, n̄c a patre genitū, sed ex nihilo dicebat esse creatum, vel oīa cōcilia malignantiū q̄ aduersus sanctā synodū Nicānā extiterūt, ita in honorē & in laudē dei fidē sanctae Nicāni obseruo cōciliij, & honoro ea q̄ cōtra rectae fidei eundū pestē Arriū trecentorū decē & octo sc̄tā ep̄alis scripsit synodus. Amplector itaq; & teneo fidē centū quinquaginta ep̄orū Cōstātinopolī congregatorū, q̄ Macedonium sp̄s sancti substātiā minorantē & a patris & filij vnitate & essentia segregantē iugulo veritatis interemit. Primā q̄q; Ep̄hesinae synodi fidē, q̄ aduersus Nestorū eiusq; doctrinā lata est credo pariter & honoro. Similiter & Calcedonēsis cōciliij fidē quā plena sanctitate & eruditiōe aduersus Euticē & Dioscorū protulit cū ecclesia catholica reuerēter suscipio. Omnium q̄q; orthodoxorū venerabilium sacerdotū cōcilia q̄ ab ipsis supra scriptis quatuor synodis fidei puritate nō dissonāt, pari veneratiōe obseruo. Properet ergo reuerētia vestra fidē hāc nostrā canonicis applicare monimētis vt ab ep̄is vel religionis & gētis n̄ra primoribus solerter fides quā in ecclesia catholica crediderūt legat. Quā renouatā & ap̄icibus vel eorū superscriptionibus roboratā, futuris olim tēporibus in testimoniū dei atq; oīm fidelium reseruare, vt gētes q̄s in dei noīe regia potestate p̄cellimus, & q̄ relicto antiq̄ errore p̄ vnitionē sacrosancti ch̄ismatis, vel manus ipositionē paraclētū intra dei ecclesiā p̄ceperint sp̄m̄, quē vnū & aequalē cū patre & filio cōfiteātes, q̄ dono dei in sinu ecclesiae sanctae catholice collatae sunt. Qd̄ si eorū aliq; hāc credulitatē & sanctā cōfessionē nostrā minime credere voluerint, irā dei cū anathemate aeterno suscipiāt, vt de interitu suo fidelibus gaudiū, infidelibus sint in exēplū. Huic vero cōfessionī meae sanctarū scripturarū & cōciliorū constitutionibus consentiens testimoniū diuino tota cordis simplicitate subscripsi.

¶ Fides Nicāni conciliij.

¶ Credimus in vnū deū patrē oīpotentē, oīm visibilium & inuisibilium conditorē, & in vnū dñm̄ A Iesum Christū filiū dei de patre natū vnigenitū, hoc est de substātia patris, deū ex deo, lumen ex lumine, deū verū ex deo vero, natū, nō factū, om̄iū patri, hoc est eiūsdē cū patre substātię, per quē oīa facta sunt, & q̄ in cōelo, & q̄ in terra, q̄ propter nos & propter nostrā salutem descen-

T

descen-

Concilium Toletanū tertium.

descendit & incarnatus est, homo factus, passus est sub Pontio Pilato, & sepultus est, & die tertia resurrexit, & ascendit in caelos, inde venturus est iudicare viuos & mortuos, Et in spiritu sanctū. Eos autem qui dicunt, erat, quando non erat, & ante quā nāsceretur non erat, & quia ex nullis existentibus factus est, aut ex alia substantia vel substantia dicunt mutabilem esse & conuertibilem filium dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

¶ Symbolū centū quinquaginta patrum Constantinopolitani concilij.

B Redimus in vnū deū, patrē omnipotentē, factorē celi & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorē. Et in vnū dñm Iesum Christū filiū dei, vnigenitū ex patre natū ante oīa secula, deū ex deo, lumen ex lumine, deū verē ex deo vero, natū, nō factū, omouison patri, hoc est eiūsdē cū patre substantiæ, p̄ quē oīa facta sunt, & q̄ in caelo, & q̄ in terra. Qui propter nos & propter nostrā salutē descendit, & incarnatus est de spū sancto ex Maria virgine, homo factus, passus est sub Pontio Pilato, & sepultus est, & die tertia resurrexit, ascendit in caelos, sedet ad dexterā patris, itē verē v̄turus cū gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni nō erit finis, Et in sp̄m sc̄tm dñm & viuificatorē ex patre procedentē, cū patre & filio adorādū & conglorificādū, q̄ locutus est p̄ prophetas, Vnā catholicā atq; apostolicā ecclesiā. Cōsitemur vnū baptisimā in remissionē peccatorū, expectamus resurrectionē mortuorū, vitā futuri seculi. Amen

¶ Item, Tractatus Calcedonenſis Concilij.

C Vffecerat quidē ad plenissimā pietatis agnitionē & cōfirmationē cautissimū hoc & salutare diuinæ gratiæ symbolū. De patre etiā & filio & spū sancto doctrinā p̄fectā edocet, & incarnationē dñicā fideliter suscipientibus manifestat. Sed quā q̄ prædicationē veritatis destruere nituntur, quāsdā propriæ hæreseos nouitates pariūt. Quidā etiā ministeriū pro nobis actū diuinæ dispensationis audēt corrūpere, & vocē illā virginēi partus ad virginē denegant, alij tēperamentū confusionū inducentes, & vnā esse naturā carnis deitatisq; infensatæ cōponentes, passibile vnigeniti diuinā naturā tali cōfusione prodigiose diuulgant, idcirco omnē aduersus veritatē opponendā ab ipsis machinationē volens excludere sancta & magna vniuersalis synodus, antiquā p̄dicationē immobile docēs statuit, præcipue trecentorū decē & octo sanctorū patrū fidē incontaminatam manere. Et propter eos q̄ spū sancto aduersant, centū quinquaginta patrū paulo posteriori tēpore in vrbe Constantinopolitana conuenientium de substantia spūs sancti traditā doctrinā corroborat, quam etiā oībus illi infinuauerunt, non quod in præcedētibz aliqd̄ deesset adijcientes de spū sancto eorundē intellectū aduersus eos q̄ deitatis eius dominationē nituntur adimere scripturarū testimonijs plenius manifestat. Propter eos sane q̄ dispensationis mysteriū tentant corrūpere, & pug. hominem esse q̄ ex sancta virgine natus est, impudenter diuulgant, beatissimi quondā Cyrilli Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotis synodicas ep̄las, tā ad Nestoriū q̄ ad ceteros per orientē cōgruas & sibi cōsentientes scripsit, ad confutationē quidā Nestorianæ amētix, interpretationē vero eorū q̄ religioso zelo salutaris symboli capiunt intellectū, quibus & epistolā sancti & beatissimi primæ sedis archiepiscopi Leonis ad Flavianū scriptā esse recordamur ad penitus perimendā Euticetis malignitatē, q̄ magni Petri cōfessionī concordat, & cōmunē quandā paginā existentē cōtra eos q̄ recte nō glorificāt ad cōfirmationē catholicæ religiōis euidenter subiūxit, & eos q̄ in duos filios dispensationis dñicæ mysteriū scindere moliunt, execrat, & eos q̄ in duas naturas Christi tēperamentū vel cōfusione argumētant, auersat, & q̄ celestē aut alterius cuiuscūq; substantiæ existere formā quā pro nobis assumpsit insaniēdo asserūt, procul abijcit, & eos q̄ duas quidē ante vnitionē naturas, vnā vero post vnitionē cōfingūt, anathema facit. Cōsentientes ergo sanctis patribz vnū eundēq; filiū cōfiteri dñm nostrū Iesum Christū cōsona voce pariter edocemur, perfectū verū deū eundē in vnitate, deū verē & hominē ex aīarationali & corpore, secundū diuinitatē vnus cū patre naturæ, secundū humanitatē eundem vnus naturæ nobiscū, per oīa similit̄ nobis absq; peccato, ante secula quidē ex patre natū secundū diuinitatē, nouissimis vero diebus eundē propter nos & propter nostrā salutē ex Maria virgine dei genitrice secundū humanitatē, vnū eundēq; Christū filiū dñm vnigenitū in duabus naturis incōfuse, imutabiliter, indiuisē, inseparabiliter, cognoscendo, in nullo naturarū differentiā propter vnitatē perimendā, magis autē salua vtriusq; naturæ proprietate, & in vna cōeūte p̄sona, vno quoq; statu cōcurrētē, nō in duabus p̄sonis partiendū vel diuidendū, sed vnū eundemq; Christū filiū dñm vnigenitū verē deū Iesum Christū, sicut ab exordio prophetæ de eo & ipse nos erudiuit, & patrū nobis tradidit symbolū. His itaq; cū omni subtilitate & diligētia à nobis ordinatis, statuit sancta & vniuersalis synodus, aliā fidem nulli licere proferre, aut scribere, aut credere, aut separare, aut docere, aliter. Qui autē audēt aut disponere aliā fidē, aut proferre, aut tradere aliud symbolū volētibus cōuertī ad scientiā veritatis, vel ex gētibus, vel Iudæis, v̄ hæreticis q̄buscūq; si quidē aut ep̄i aut clerici fuerint, alienos esse ep̄os ab ep̄atu, & clericos à clero præ-

ro ꝑcipimus. Si vero monachi, aut laici, aut clerici fuerint, anathemate feriri. Ego Reccaredus rex fidē hāc sanctā & cōfessionē quā vna ꝑ totū orbē catholica cōfitei ecclesia, corde retinēs, ore cōfirmās, mea dextera deo protegēte subscripsi. Ego Badda gloriosa regina hāc fidē credidi & suscepi, manu mea de toto corde subscripsi. Tūc acclamatū ē in laudibꝫ dei & in fauore principis ab vniuerso cōcilio. Gloria deo patri, & filio, & spūi sc̄to, cui cura est pacē & vnitātē ecclesiā sanctā catholicā prouidere, gloria dño nro Iesu Christo, qꝫ pretio sanguinis sui ecclesiā catholicā ex oibus gentibus cōgregauit. Gloria dño nostro Iesu Christo qui tā illustre gentē vnitati fidei verā copulauit, & vnū gregē & vnū pastore īstituit, Cui à deo æternū meritū, nisi vero catholico Reccaredo regi: Cui à deo æterna corona, nisi vero orthodoxo Reccaredo regi: Cui ꝑsens gloria & æterna, nisi amatori dei Reccaredo regi: Ipse nouay plebiū in ecclesia cōquisitor, ipse mereat veraciter apostolicū meritū, qꝫ apostolicum impleuit officiū, ipse sit deo & oibus amabilis, qꝫ tā mirabiliter deum glorificauit in terris præstante dño nostro, qꝫ cum patre deo viuūt & regnat in vnitāte spūs sancti in secula seculorum.

¶ Item, fidei confessio episcoporum, presbyterorum, vel primorum Gothicæ gentis, qui infra subscriperunt.

Precipiēte aut vniuerso venerabili cōcilio atqꝫ iubēte, vnus ep̄os catholicos ad ep̄os & religiosos clericos vel maiores natu ab hærese Arriana cōuersos eiusmodi allocutione exorsus est, dicēs: Officiū nr̄i cura & fidelissimi & gloriosiss. principis ad monitione cōpellimur, diligēter à vestra charitate ꝑquirere, vel qd dānetis in hærese, aut qd intra sanctā catholicā credatis ecclesiā, nā dicēte ꝑsalmissa, dicimus, incipiēte dño in cōfessione. Optimū est, & vestræ saluti cōueniens palā cōfiteri quod creditis, & sub auditu vniuersorū anathematizare quod respuistis. Tunc prorſus optime poteritis euāgelicæ & apostolicæ sedis fidei participes fieri, si eandē fidē catholicā ex cōfessione catholica incipiatis, vel propria subscriptione firmetis, & sicuti deo iā de bona cōfessione cogniti estis conscientia, ita & proximos vos Christi esse corporis mēbra significetis, & nr̄a exiguitas nihil dubiū, nihil infidū vnqꝫ de vestra suspicet fraternitate, dū patuerit vos pestē Arrianæ ꝑfidie cū oibus dogmatibus, regulis, officijs, cōione, codicibus cōdenare, ac detestādā hæreseos expoliati cōtagione, inouati quodāmodo intra ecclesiā dei splēdidō habitu verā fidei claritatis. Tunc ep̄i oēs vna cū clericis suis primoresqꝫ gētis Gothicæ pari cōfessione dixerint. Licet hoc qd paternitas atqꝫ fraternitas vestra à vobis cupit audire, vel fieri iā olim cōuersionis nr̄e tpe egerimus, qñ securi gloriosissimū dñm nr̄m, Reccaredū regē hac die ad ecclesiā trāsumimus, & ꝑfidia Arrianā cū oibus sup̄stitionibus suis anathematizauimus, pariterqꝫ abieciimus. Nūc vero charitatē & deuotionē quā vel deo vel ecclesiæ catholicæ sanctę meminimus nos debere, nō tātū hęc eadē qꝫ petitissimē agere properamus, sed & si qd adhuc cōgrua fidei esse ꝑspicitis, ac nobis charitate ꝑsuadetis, faciemꝫ. Nos etem̄ semel rectę fidei amor in eā fidei deuotionē aduexit, vt omne qd nob̄ verius fraternitate vr̄a ꝑtefacitis teneamꝫ, & libera fateamur cōfessione. Ois ergo qꝫ fidē & cōionem ab Arrio veniētē, & vsqꝫ ad nos retētā adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intētionē nō dānat, anathema sit. Quicūqꝫ filiū dei dñm Iesum negauerit à ꝑna substātia sine initio genitū, & equalē ꝑfi eē vel cōsubstātiāle, anathema sit. Quicūqꝫ sp̄m sc̄tm̄ nō credit aut nō credit à patre & filio ꝑcedere, eūqꝫ nō dixerit coeternū esse patri & filio, & coessentialē, anathema sit. Quicūqꝫ in patre & filio & spūi sc̄to & ꝑsonas nō distinguit, & vnus diuinitatis substātiā nō agnoscit, anathema sit. Quicūqꝫ filiū dei dñm nr̄m Iesum & sp̄m sanctū esse iuxta deitātē patre minorē asseruerit, & gradibus separauerit, creaturāqꝫ esse dixerit, anathema sit. Quicūqꝫ patrē & filiū & sp̄m sanctū vnus substātię oꝑotentię æternitatis esse nō crediderit, anathema sit. Quicūqꝫ nescire filiū qd deus ꝑf sciat, dixerit, anathema sit. Quicūqꝫ initiū filio dei & spūi sc̄to deputauerit, anathema sit. Quicūqꝫ filiū dei sc̄dm diuinitatē suā visibilem aut passibile ausus fuerit ꝑfiteri, anathema sit. Quicūqꝫ sp̄m sc̄tm̄ sicut patrē & filiū verę deum oꝑotentē esse nō credit, anathema sit. Quicūqꝫ alibi fidē & cōmunionē catholicā ꝑter in ecclesia quā Nicēni & Cōstātinopolitani & primi Ephesini, & Calcedonēsis cōciliū decreta tenent, pariter & honorāt, anathema sit. Quicūqꝫ patrē & filiū honore & gloria & diuinitate separat aut disiungit, anathema sit. Quicūqꝫ filiū dei & sp̄m sc̄tm̄ cū patre nō crediderit eē glorificādos & honorādos, anathema sit. Quicūqꝫ nō dixerit, gloria ꝑfi & filio & spūi sc̄to, anathema sit. Quicūqꝫ rebaptizandi sacrilegiū opus esse bonum credit aut crediderit agere, & egerit, anathema sit. Quicūqꝫ libellū detestabile duodecimo anno Leobigildi regis à nobis editū, in quo cōtinet Romanos ad Arrianā hæresem traductio, & in quo gloria patri ꝑ filiū in spūi sc̄to, & in quo male à nobis instituta cōtinent, habuerit, anathema sit in æternum.

¶ Cōfitemur em̄ nos ex hærese Arriana toto corde, tota aīa, & de tota mente nostra ad ecclesiā catholicā fuisse cōuersos, Nulli dubiū sit, nos nr̄osqꝫ successores errasse in hærese Arriana

T 2 & fidem

Concilium Toletanum tertium

& fidē euangeliā atq; apostolicā nūc intra ecclesiā catholicā didicisse. Proinde fidē sanctā quā religiosissimus dñs nř patefecit in medio cōcilio, & manu sua subscripsit, hęc & nos tenemus, hęc cōfitemur pariter & suscipimus, hęc in populis pđicare atq; docere pmittimus. Hęc est vera fides (quā oīs ecclesia dū per totum mundū tenet) catholica esse credit & probat. Cui hęc fides nō placet aut nō placuerit, anathema sit maranatha in aduentu dñi nři Iesu Christi. Qui fidē spernit Nicæni cōciliij & Cōstantinopolitani centū quinquaginta epōs; verāq; esse nō dixerit, anathema sit. Qui fidē Ephesinæ synodi primæ, & Calcedonēsis nō tenet, & ea nō delectat, anathema sit. Qui cōcilia oīm orthodoxōr; epōs; cōsona cōcilijs Nicæno, Cōstantinopolitano primo, Ephesino & Calcedonēsi nō recipit, anathema sit. Proinde & dānatio nē hęc pfidē cōionis Arrianæ & oīm cōciliōr; hęcsem Arrianā fouētū cū anathemate eorū manu, ppria subscribimus. Cōstitutes vero scđōr; cōciliōr; Nicæni, Ephesini, Cōstantinopolitani vel Calcedonēsis q̄s gratissima aure audiuius cōsensione nostra veras esse probauimus, de toto corde, & de tota aīa, & de tota mēte nostra subscripsimus, nihil ad cognitionē veritatis lucidius arbitrātes q̄ quæ supradictōr; cōciliōr; cōtinent autoritates. De trinitate autē & vnitate patris & filij & spūs sancti nihil his verius, nihil lucidius vnq; potest vel poterit demonstrari, de mysterio incarnatōis vnigeniti filij dei pro salute hūani gñis quo vera probatur hūanæ naturæ sine pcti cōtagiōe susceptio, & pmanētis incorrupte in eo diuinitatis plenitudo, dū hęc natura vtraq; nō deperit, & vna sit ex vtraq; dñi nři Iesu Chři psona satis plane in his cōcilijs probat patefieri veritas, q̄ à nobis credat, oi remora dubitatiōe, Qui vnq; hęc fidē sanctā deprauare, corrūpere, mutare tētauerit, aut ab eadē fide vel cōione catholica (quā nup sumus deo miserāte adepti) sese separare vel dissociare voluerit, sit deo & vniuerso mūdo criminis infidelitatis in æternū obnoxius. Floreat autē scđā catholica ecclesia p oēm mūdū pacatissime & emineat doctrinæ scđitate & ptāte. Si q; intra eā fuerint, cōicauerintq; hi audiēt, ad dexterā patris positi. Venite bñdicti patris mei p̄cipite regnum qđ vobis paratū est ab origine mūdi. Si q; aut ab ea recesserint, eiusq; detraxerint fidei, & cōmunionē spreuerint, hi audiant ore diuino in die iudicij. Discedite à me maledicti, nescio vos. Ite in ignē æternū qui paratus est diabolo & angelis eius. Sint ergo dānata in cœlo & in terra, quæcūq; p hanc catholicā fidē dānantur, & sint accepta in cœlo & in terra, quæcūq; p hanc fidē accipiunt, regnante dño nostro Iesu Christo, cui cū patre & spū sancto est gloria in secula seculorum.

¶ Symbolum. CCCXVIII. patrum Nicæni concilij.

C Redimus in vnū dñm deū patrē oipotētē, oīm visibilitū & inuisibilitū cōditōrē, Et in vnū dñm Iesum Christū filiū dei de patre natū vnigenitū, hoc est de subātia patris, deū ex deo, lumē de lumine, deū verē ex deo vero, natū, nō factū, omouison patri, hoc est eiusdē cū patre subātia, p quē oīa facta sunt, q̄ in cœlis & q̄ in terris, qui propter nos & propter nostrā salutē descendit & incarnatus est, hō factus, passus est, & resurrexit tertia die, ascendit in cœlos, inde vēturus ē iudicare viuos & mortuos, & in spū sanctū, eos autē qui dicunt, erat, quando non erat, & anteq̄ nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex alia subsistētia vel subsistentia, dicunt esse, aut conuertibilem, aut cōmutabilem filiū dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

¶ Symbolum. CL. patrum Constantinopolitanū concilij.

D ¶ Credimus in vnū deū patrē oipotētē, factōrē cœli & terræ, visibilitū oīm & inuisibilitū cōditōrē, Et in vnū dñm Iesum filiū dei vnigenitū ex patre natū añ oīa secula, deū ex deo, lumē ex lumine, deū verē ex deo vero, natū, nō factū, omouison patri, hoc est eiusdē cū patre subātig p quē oīa facta sunt, q̄ in cœlis & q̄ in terris sunt. Qui ppter nostrā salutē descendit, & incarnatus ē de spū scđō ex Maria virgine, hō factus, passus ē sub Pōtio Pilato, sepultus, tertia die resurrexit. Ascēdit i cœlos sedet ad dexterā dei p̄ris, iteq; vēturus i gloria iudicare viuos & mortuos, Cuius regni nō erit finis, & i spū dñm & viuificatē exp̄e pcedētē, cū p̄e & filio adorādū & glorificādū, q̄ locutus ē p prophetas, vnā catholicā & apostolicā ecclesiā. Cōfiteor vnū baptisma i remissionē pctōr;, Expectamus resurrectionē mortuor;, vitā futuri seculi. Amen

¶ Tractatus Calcedonenſis concilij, Subscriptio episcoporum.

E ¶ Vffecerat quidē ad plenissimā pietatis agnitiōē & cōfirmationē cautissimū hoc diuinæ græ symbolū, vt supra. Anastasius in Chři noīe ep̄s anathematizās hęcsem Arriani dogmatis supius dānatā, fidē hęc sanctā catholicā quā in ecclesia catholica veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi. Murla in Chři noīe ep̄s anathematizans hęcsem Arriani dogmatis, vt supra. Vuiligiscus in Chři noīe ep̄s anathema. Sumnila in Chři noīe ep̄s anathema. Cardingus in Christi noīe ep̄s ciuitatis Tudenſis anathema. Beccila in Christi noīe ep̄s ciuitatis Lucenſis anathema. Arbitrus in Christi noīe ep̄s ciuitatis Portucalenſis anathema. Erulſcius in Christi noīe ep̄s ciuitatis Defercosanæ anathema. Silr & reliqui
pbfi

presbyteri, & diacones ex hæresi Arriana cõuerfi subscripserūt. Signū Guffini viri illustris p-
ceris, Fofa vir illustrissimus anathematizans subscripsi, Afrila vir illustriss, anathe, subscripsi
Abila vir illust, anathe, subf, Flavi vir illust, subsc, Silr & oēs seniores Gothoz subscripserūt.

¶ Post cõfessionē ergo & subscriptionē oīm epoz, & totius gētis Gothicæ senioz, Glorio
fissimus dñs noster Reccaredus rex, pro parādis simul & confirmādis disciplinæ ecclesiasticæ
moribus dei sacerdotes taliter affatus est dicēs. Regia cura vsq; in eū modū protēdi debet &
dirigi, quousq; plenā cõfiterit ætatis & scientiæ capere rationem. Nā sicut in rebus humanis
gloriosius eminet potestas regia, ita & prospiciēdæ cõmoditati cõprouincialiu maior debet
esse & prouidētia. Ac nūc beatissimi sacerdotes nō in eis tantūmodo rebus diffundimus soler
tiā nostrā, qbus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernent & viuāt, sed etiā in
adiutorio Christi extēdimus nos ad ea q̄ sunt ccelestia excogitare, & q̄ populos fideles effici
ant satagimus nō nescire. Cæterz si totis nitendū est viribus humanis moribus modū ponere
& insolentiū rabiē regia potestate refrenare, si quieti & paci propagādæ, opē debemus impē
dere. Multo magis est adhibēda sollicitudo desiderare & cogitare diuina, inhiare ad sublimia
& ab errore retractis populis veritatē eis serenæ lucis ostēdere. Sic em̄ agit q̄ multipliciter à
deo remunerari intendit. Sic em̄ audit q̄ super id quod ei cõmittit auget, dū illi dicit. Quicqd
supererogaueris, ego cū rediero, reddā tibi. Ergo q̄ iam fidei nostræ & cõfessionis formam
plena serie vestra beatitudo recensuit, simul & sacerdotū, nostrozq; procez fides atq; con
fessio sanctitati vestrz p̄pauit hoc à deo necessario p̄firmitate catholicæ fidei nostræ deo
supplex instituere decreuit autoritas, vt propter roborandā gentis nostræ nouellā cõuerfio
nē oēs Hispaniæ & Gallitiæ ecclesiæ hanc regulā seruent, omni sacrificij tēpore ante cõm
unicationē corporis Christi & sanguinis iuxta orientaliū partiū morē vnanimiter clara voce
sacratissimū fidei recensent symbolū, vt primū populi quam credulitatē teneant, fateantur,
& sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinē percipiendū exhibeant. Dū em̄ hæc
constitutio fuerit perenniter cõseruata in dei ecclesia, & fidelium ex sollicitudine corroboratur
credulitas & pfidia infidelium cõcitata ad id quod repetitū sæpius recognoscit qd catholica te
neat & credat ecclesia. Oibus ergo capitulis quæ adhuc per vestrā sanctitatē regulis ecclesiasti
cis adijcienda sunt hoc p̄fidei sanctæ reuerentia & firmitate proponite, quod de p̄feren
do simbolo nostra deo docente decreuit serenitas. De cætero aut̄ prohibendis insolentium
moribus mediat vobis consentiente clementia sententijs terminate districtioribus & firma
disciplina q̄ facienda nō sunt, prohibete & q̄ fieri debent immobili constitutione firmate.

Incipiunt capitula eiusdem concilij.

¶ Vt conciliorum statuta & præsulū Roma
norum decreta custodiantur. Cap. 1.	¶ prius tondeatur, si fœmina prius habitum
mutet. 12
¶ Vt in omnibus ecclesiis die dominica sym
bolum recitetur. 2	¶ Vt clerici qui seculares iudices appetunt,
excommunicentur. 13
¶ Vt ne quis extra necessitatem rem eccle
siæ alienet. 3	¶ De Iudæis. 14
¶ Vt liceat episcopo vnā ex parrochijs ba
silicam monasterium facere. 4	¶ Vt serui fisci qui ecclesiam construunt, eis
dem dotem faciant. 15
¶ Vt sacerdotes & leuitæ cum vxoribus suis
non viuant. 5	¶ Vt ep̄i cum iudicibus idola destruant, vt do
mini idololatriā seruis prohibeant. 16
¶ Vt seruis ecclesiæ ab episcopo manumissus
à patrimonio ecclesiæ nunq̄ recedat, & vt
liberti alioz ab ep̄o defendantur. 6	¶ Vt ep̄i cum iudicibus necatores filiorum
acriore disciplina corripiant. 17
¶ Vt ad mensam episcopi scripturæ diuinæ
legantur. 7	¶ Vt semel in anno synodus fiat, & iudices &
actores fisci præsententur. 18
¶ Vt clericis de familia fisci à principe non
donentur. 8	¶ Vt ecclesia cum rebus eius ad episcopi ordi
nationem pertineat. 19
¶ Vt ecclesiæ Arrianoz ad catholicū ep̄m, in
cuius diocesi sunt permaneant. 9	¶ Vt episcopus angarias vel indictiones in
diocesi non imponat. 20
¶ Vt viduis pro castitate violētiā nullus infe
rat, & vt mulier inuita viz non ducat. 10	¶ Vt nō liceat iudicibus clericos vel seruos ec
clesiæ in suis angarijs occupare. 21
¶ Vt potens pœnitentiam agat. 11	¶ Vt religiosorum corpora pfalendo tantū
deducantur. 22
¶ De his qui pœnitentiam poscunt si vir est,	¶ Vt in sanctorum natalitijs balli mathiæ
prohibeantur. 23

Incipiunt decreta concilij.

I 3 Post

Concilium Toletanum tertium.

Capitulum primum.

- B** **I** Ost damnationē hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionē, hoc sanctū præcepit cōciliū. Ut quæ à nōnullis vel hæresis, vel gentilitatis necessitate p̄ Hispaniæ ecclesiis canonicis p̄termisus est ordo, dū & licentia abundaret trāsgrēdiendi, & disciplinæ optio negaret, dū oīs excessus hæresis probaret patrociniō, & abundantia mali tēporis procul esset distractio disciplinæ. At nūc pace ecclesiæ Christi misericordia reparata, quod priscos canonū autoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibiti, & agatur omne q̄d præcepit, permaneat in suo vigore conciliorum omnium constituta simul & synodica sanctoꝝ præsulū Romanoꝝ epistolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos contra canonum statuta aspi-ret indignus, nihil ex hoc fiat quod sancti patres spū dei pleni sanxerunt debere non fieri, & qui præsumpsit seueritate priorū canonum distringatur.
- C** **II** ¶ Pro reuerētia & exaltatiōe sc̄tissimæ atq; inreueratissimæ, Christi fidei, p̄pter corroborandas & fulciēdas hoīm inualidas mētes, q̄ frequēter partim ignorantia vitio (q̄ naturaliter ab ipsis vitæ auspicijs nascimur obtenebrati) à viā veritatis aberrare solēt, partim educatiōis infelici corruptela deprauatæ, nōnunq̄ q̄d recta rō monet & naturalis docet instinctus, & seq̄ veritatis puritas exhortat, nō sine graui aīæ dispēdiō despiciant. Hinc vbi aīa rōnalis nobile dei plasma & egregiū artificii sc̄tissimæ trinitatis habēs in se vestigia ad sui creatoris amorē p̄ verā intelligentiā deberet eleuari ignoratiæ tenebris obuoluta ad hæresis prauitatē deflexa, sui creatoris vitz cultū deserit dijs alienis inseruiēs. His igit incōmodis occurrēdi cā, vt erroris nubes lōge repellant, & veritatis ac vnicæ fidei splendor illuceat, hoīm q; mentibus puritatis, & viā infallibilis pulchritudo inserat, p̄ quā totus aīæ affectus in deū suū eleuet, & illius rapta defiderio prudēti indagine oculoꝝ acies ad lumē veritatis inextinguibile (q̄ deus est) prorūsus cōuertat, sine cuius obtētū nihil aliud agit mens q̄ cecutire, q̄ aberrare, q̄ à felicitatis scopo dimoueri, cōsultū pijsimū & gloriosissimū. Reccare di regis cōstituit synodus, vt p̄ oēs ecclesias Hispaniæ, & Gallitiæ sc̄d̄m formā oriētaliū ecclesiæ cōciliij Cōstātinopolitani, hoc est cētū quinquaginta epōꝝ symbolū fidei recitet & priusq̄ dñica dicat ofo, voce clara p̄dicet, q̄ fides vera manifestata sit & testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum pectora populorum fide purificata accedant.
- D** **III** ¶ Hæc sc̄tā synod⁹ nulli epōꝝ licentiā tribuit res alinare ecclesiæ, qm̄ & antiquorib⁹ canonib⁹ hoc prohibet. Si qd̄ vero qd̄ vtilitatē nō grauet ecclesiæ pro suffragio monachoz vel ecclesijs ad suā parrochiā pertinentiū dederint, firmū maneat. Peregrinoꝝ vel clericoz & egenorum necessitati saluo iure ecclesiæ p̄stare permittunt pro tēpore quæ potuerunt.
- E** **III** ¶ Si ep̄s vnā de parrochianis ecclesijs suis monasteriū dicare voluerit, vt i ea monachoz regulariter cōgregatio viuat, hoc de cōsensu cōciliij sui habeat licentiā faciēdi, q̄ etiā si de rebus ecclesiæ pro eoz substantia aliquid quo detrimentū ecclesiæ non exhibeat, eidē loco donauerit, sit stabile. Rei bonæ statuendę sanctum concilium dat consensum.
- F** **V** ¶ Cōpertū est à sc̄to cōcilio, epōꝝ, p̄b̄os, & diaconos veniētes ex hēresi carnali adhuc defiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cetero hoc fiat p̄cipit, qd̄ & canonibus prioribus continetur, vt nō liceat eis viuere libidinosa societate, sed manente inter eos coniugali lege cōem vtilitatē habeant, & nō sub vno conclaui maneāt, vel certe si suffragat virtus in alia domo suā vxorē faciat habitare, vt castitas apud deū & apud homines habeat testimoniū bonū. Si q̄ vero post hanc conventionē obscene cū vxore elegerit viuere, vt nec lector habeat, q̄ vero semper sub canone ecclesiastico iacuerint, si contra veterū imperata in suis cellulis mulieres q̄ infamiz suspicionē possunt generare, confortiū habuerint, illi canonicè quidē distringant, mulierum vero res ab ep̄is veniuntur, & pretium ipsum pauperibus erogetur.
- G** **VI** ¶ De libertis autē hoc p̄cepit sancta synodus, vt si qui presbyteri vel diaconi ab ep̄is facti sunt secundū modū quo canones antiqui dant licentiā, sint liberi, & tñ à patrociniō ecclesiæ tā clerici q̄ ab eis progeniti nō recedant, ab alijs quoq; libertati traditi & ecclesijs cōmendati patrociniō ep̄i colligant, & ne cuiq; donentur à principe hoc episcopus postulet.
- H** **VII** ¶ Pro reuerētia dei & sacerdotū id vniuersa sc̄tā cōstituit synodus, vt quæ solent crebro mēsis otiose fabulę interponi, i omni sacerdotali cōuiuio lectio scripturaz diuinaz misceat, per hoc em̄ & animę edificentur ad bonū, & fabulę non necessarię prohibentur.
- I** **VIII** ¶ Iubēte autē atq; consentiente dño Reccare do id p̄cepit sacerdotale cōciliū, vt clericos ex familia fisci nullus audeat à principe donatos expetere, sed traditi capitis sui tributū ecclesiæ dei, cui sunt alligati vsq; dum viuunt, regulariter administrent.
- K** **IX** ¶ Decreto huius cōciliij hoc statuit, vt ecclesię q̄ fuerūt i hēresi Arriana, nūc autē sunt catholice ad eos epōꝝ cū suis rebus p̄tineāt, ad q̄s parrochię ipsę in quibus ipsę ecclesię fundatz sunt, pertinere videntur.

X ¶ Pro consulto castitatis, quod maxime hortamēto Concilij proficere debeat annuē-
te glorioſo dño nostro Reccaredo rege hoc sanctū affirmat Conciliū, vt viduæ qbus placue-
rit, teneant castitatē, & nulla vidua ad nuptias intrādas venire cogat, quod si priusq̄ p̄fiteant
continētiam nubere elegerint, illis nubant quos ppria voluntate voluerint h̄re maritos, simi-
lis conditio & de virginibus habeat, nec extra voluntatē parentū, & suam, maritos cogant ac-
cipere. Si q̄s vero p̄positum castitatis viduæ vel virginis impederit, à sancta communione &
à liminibus Ecclesiæ habeatur extraneus.

XI ¶ Quoniam comperimus p̄ quasdam Hispaniæ Ecclesias non secundum Canonem
sed foedissime, p̄ suis p̄ctis homines agere p̄cēnitiam, & quotiēs peccare libuerit, totiēs à p̄s-
byteris reconciliari expostulent, & ideo pro coerenda tam execrabili p̄sumptione, id à
sancto Concilio iubetur, vt secundum formam Canonum antiquorum detur p̄cēnitia,
hoc est, vt prius eum quē sui p̄cēnit facti à communiōe suspensum faciat inter reliquos p̄cē-
nitentes ad manus impositionem crebro recurrere, expleto autem satisfactiōis tempore, fi-
cuti sacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni restituat. Qui vero ad propria
vitia, vel infra p̄cēnitiam tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorū
Canonum seueritatem damnentur.

XII ¶ Quicumq̄ ab Episcopo, vel presbytero sanus vel infirmus p̄cēnitiam postulat, id
ante omnia Episcopus seruet & presbyter, vt si vir est, siue sanus, siue infirmus prius eum ton-
deat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & sic p̄cēnitiam ei tradat. Si vero mu-
lier fuerit non accipiat p̄cēnitiam, nisi prius aut velata fuerit, aut mutauerit habitum, sæpi-
us enim laicis cum sceminis tribuendo desidiose p̄cēnitiam, ad lamentanda rursus facinora
post acceptam p̄cēnitiam relabuntur.

XIII ¶ Inoleta p̄sumptio vsque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt Clerici concle-
ricos suos relicto pontifice suo ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus, vt hoc de
cætero non p̄sumatur. Si quis hoc p̄sumpserit facere, & causam perdat, à communiō-
ne efficiatur extraneus.

XIII ¶ Conuētus noster hoc canōnibus inferēdum p̄cepit, vt Iudæis nō liceat Christia-
stianas habere vxores, vel concubinas, neq̄ mancipium Christianum in vsu, pprios compa-
rare, sed & filios qui ex tali coniugio nati sunt, assumēdos esse ad baptismū. Nulla officia pub-
lica eis iniungantur per quæ eis occasio tribuat Christianis p̄cnam inferre. Si qui vero Chri-
stiani ab eis Iudæismi ritu sunt maculati, vel etiam circūcisi, non reddito precio, ad libertatem
& religionem redeant Christianam.

XV ¶ Si qui ex feruis fiscalibus fortasse Ecclesias construxerint, easq̄ de sua paupertate do-
tauerint, has p̄curet ep̄s prece sua autoritate regia confirmari.

XVI ¶ Quoniam penē p̄ omnē Hispaniam, siue Galliciam idololatriæ sacrilegium inoleuit
hoc cū cōsensu gloriosissimi principis sancta synodus ordinauit, vt omnis sacerdos in loco suo
vnā cū iudice, territorij sacrilegiū memoratū studiose p̄quirat, exterminare inuētum nō disse-
rat, oēs vero qui ad talem errorē concurrūt, sine discrimine, qua potuerūt animaduersiōe, co-
erceat, quod si neglexerint, sciāt se vtriq̄ excommunicatōis periculū esse subituros. Si q̄ vero
dñi extirpare hoc malum de possessione sua neglexerint, & familiarē p̄hibere noluerint, ab ep̄o
& ipsi à communionē pellantur.

XVII ¶ Cū multæ querelæ ad aures sancti Concilij deferrent, inter cætera tantę crudelitatis
opus nuntiat, quantū confidētū aures sacerdotum nō possent sustinere, vt in qbusdam Hispa-
niæ partibus filios suos parētes interimant fornicatōis auidi, pietatis alieni, qbus si tæ diū est fi-
lios numerosius agere, prius seip̄os debēt castigare à fornicatōe, nam dū causa p̄pagāda p̄lis
fociant cōiugia, parricidio & fornicatōe tenent obnoxij q̄ filios necādo pprios, docēt se nō p̄
filijs, sed p̄ libidie vxores duxisse. Proinde tm̄ nephas ad cognitionē gloriosissimi dñi n̄ri Rec-
caredi regis platum est, cuius gloria dignata est iudicibus earūdem partiū imperare, vt amo-
uendum tantū facinus diligētē cum sacerdote p̄curent, & habita seueritate prohibeant. Er-
go & sacerdotes locorū eorundem in quibus secleris huius immanitas pagit, sancta synodus
p̄cipiendo conuenit, vt idem scelus cum iudice curiosius quærant, & sine capitali vindicta
acriori disciplina prohibeant.

XVIII ¶ P̄cepit hæc sancta & v̄lis synodus, vt stante priorū autoritate canonum, quæ bis
in anno p̄cepit cōgregari Cōcilia itineris longitudine, & paupertate Ecclesiæ Hispaniæ, se-
mel in anno in loco quē metropolitanus elegerit, Ep̄i cōgregent, iudices vero locorū aut au-
thores fiscaliū patrimoniorū ex decreto dñi nostri simul cum sacerdotū Cōcilio autumnali tē-
pore die Calēdas Nouembriū in vnum conueniāt, vt discant, q̄ pie, iuste, & humaniter, cum
populis agere debeāt, nec iniustus v̄ctigalibus, & immoderatis exactiōibus ipsos premāt, sed

Concilium Toletanū tertium.

- potius per miserationem compatientes à grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere decet, nec in angarijs, aut in opationibus superfluis, siue priuatum onerent, siue fiscalem grauent. Sunt enim p̄spectatores Episcopi secundum regis ammonitionē, qualiter iudices cum populis agant, vt ipsos p̄monitos corrigant, aut insolētias eorū principum auribus innotescant. Quod si correptos emēdare nequiverint, & ab Ecclesia, & à communione suspēdant, à sacerdote vero & senioribus deliberet, quid p̄ Prouincias in suo detrimēto p̄stare debeant iudices, si ad Concilium non venerint. Concilium vero non soluat, nisi prius locum elegerint quo succedente tempore, itē ad Concilium conueniat, vt iam non necesse habeat metropolitani episcopus pro congregando Concilio literas destinare, si in priore Concilio tempus omnibus denuntiatur & locus.
- K XIX** ¶ Quidam contra oēm auctoritatē, sic Ecclesias quas ædificauerint, postulant consecrari, vt dotē quam eidē Ecclesiæ contulerint cēseant ad Ep̄i ordinationē non p̄tinere, quod factū est taliter, in p̄terito corrigat, & in futuro ne fiat, p̄hibeat, sed omnia sc̄dm constitutionē antiquam ad Ep̄i ordinationē & potestatem pertineant.
- L XX** ¶ Quia cognouimus Ep̄os p̄ parrochias suas non sacerdotiliter deseruire, sed crudeliter deseuire, & dum scriptū sit. Forma estote gregi, non vt dominantes in clero, exactionesq; dioecesi suæ, v̄l damna infligant, ideoq; cēsemus excepto quod veterē cōstitutionē parrochias h̄re iubēt Ep̄os, vt alia illis q̄ hucusq; p̄sumpta sunt denegent, hoc ē, neq; in angarijs presbyteri aut diacones, neq; in aliquibus fatigent à iudicibus, ne videamur in Ecclesia dei exactores potius q̄ dei pontifices noiari, hi vero clerici tam locales, q̄ dioecesani qui se ab Ep̄o grauari cognouerint querelas suas ad metropolitanum deferre non differant, vt metropolitanus nō mo retur, eiusmodi p̄sumptiones coercere.
- M XXI** ¶ Ecclesiæ seruos, & Ep̄os vel omniū Clericorū à iudicibus vel actoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus, p̄pter quod omne Concilium à pietate gloriosissimi dñi nostri poposcit, vt tales deinceps ausus inhibeat, sed serui sup̄scriptorū officiorū in eorū v̄sibus vel Ecclesiæ laborent. Si qui vero iudicum, aut actorū clericum, aut seruum clerici vel Ecclesiæ in publicis ac priuatis negotijs occupare voluerit, à communione Ecclesiastica (cui impedimentum facit) efficiatur extraneus.
- N XXII** ¶ Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt cū psalmis tm̄ modo, & psallētium vocibus debere ad sepulchra deferri, nam funeris p̄camē quod vulgo defunctis cantari solet, v̄l p̄ceptoribus se aut proximos, aut familias Ecclesiæ omnino p̄hibemus. Sufficiat aut̄ quod in spē resurrectōis Christianorū corpibus famulatus diuinorū impēdit canticorū. Prohibet em̄ nos Apostolus sanctus lugere defunctos, dicēs. De dormiētibus aut̄ nolo vos cōtristari, sicut & ceteri qui spem non habēt. Et dñs nō fleuit Lazari mortuū, sed ad vitæ huius plorauit ærumnas resuscitatum. Si em̄ p̄t hoc Ep̄s omnes Christianos p̄hibere, agere non moret. Religiosis tm̄ Christianis omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorū p̄ omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.
- O XXIII** ¶ Irreligiosa consuetudo est, quam vulgus p̄ sanctorū solēnitates agere consuevit. Populi qui debēt officia diuina attendere, saltatōibus turpibus inuigilant, cantica nō solū mala canentes, sed & religiosorū officijs p̄strepentes. Hoc em̄ vt ab omni Hispania depellat, sacerdotum, & iudicium à Concilio sancto curæ committitur.
- P** ¶ Aedictum regis de confirmatione Concilij.
- G**loriosissimus dominus Recaredus rex vniuersis sub regimine nostræ p̄tatis consentientibus. Amatores nos sui diuina faciēs veritas nostris principaliter sensibus inspi rauit, vt causa instaurandæ fidei, ac disciplinæ Ecclesiasticæ, Ep̄os omnes Hispaniæ nostro p̄sentati culmini iuberemus. P̄cedete aut̄ diligenti, & cauta deliberatione, siue quæ ad fidem conueniunt, seu quæ ad morum correptionem respiciunt, sensus maturitate & intelligētia grauitate constant eē digesta. Nostra proinde auctoritas hoc omnibus hominibus ad regnum nostrum p̄tinentibus iubet, vt si qua definita sunt, in hoc sancto Concilio acto in vrbe Toletana anno regni nostri feliciter quarto nulli contēnere liceat, nullus p̄teriti re p̄sumat. Capitula em̄ quæ nostris sensibus placita, & disciplinæ congrua, ac p̄senti conscripta sunt synodo, in omni auctoritate, siue clericorū, siue quorūcūq; omniū obseruent, & maneant, id ē, de obseruatōe priorū Canonum, de symbolo p̄ferēdo à populis in Ecclesia, de ep̄is vt eis non liceat rem alienare Ecclesiæ, vt Episcopo liceat vnam de parrochianis Ecclesijs monasterium facere, vt Ep̄is, & presbyteris, & diaconibus ex hæresi conuersis iam nō liceat misceri vxoribus, v̄l quod hi qui semp̄ Catholici fuerint in cellulis suis cū mulieribus extraneis non morent, quod liberti ab Ep̄is vel ab alijs facti, & Ecclesijs commēdati p̄manere debeant liberi, quod lectio in omnibus sacerdotilibus mēsis legi debeat, quod clericos ex familijs fisici n̄ri ynq; nullus

Nullus agere præsumat, & qui acceperit irrita talis donatio maneat, de Ecclesijs ab hæresi trās-
latis vt ad Epōs in quorū sunt parrochijs ptineant, de viduis quæ voluerint continēti-
am teneant, & quæ nubere elegerint, quibus voluerint, nubant, & que de virginibus quod pœ-
nitētes secundum modum Canonum antiquorū debeant agere pœnitētiā, quod qui volue-
rint agere pœnitētiā prius tondent, aut habitum mutēt, quod non liceat Iudæis de Chri-
stianis ducere vxores vel concubinas, si comparare mancipia Christiana, & Iudæis non liceat
vel publica officia pagere, quod manere debeat firmū, si serui fisci nostri Ecclesias fecerint, easq;
de peculio suo dotauerint, quod idololatriæ cultura à sacerdotibus vel iudicibus exquirēda sit
atq; extermināda, quod q filii sui necauerit, à sacerdotibus vel iudicibus distringat, quod se-
mel in anno ad Conciliū sacerdotēs, & iudices, atq; actores patrimonij nri debeant conuenire
vel Ecclesijs: oim causa ad Epōi ordinationē ptinere debeat, qd sacerdotes moderāter age-
re debeant p parrochias, quod serui Ecclesiæ suæ clericorū non debeant à nris actoribus in
angaria aliqua fatigari. Quod religiosorū corpora cum hymnis & canticis tm deferēda sint ad
sepulchra. Quod Ballimathia & turpia cantica, phibēda à sanctorū solēnijs. Has oēs constitu-
tiones Ecclesiasticas quas summam breviterq; pstrinximus (sicut plenius in Canone conti-
nent) manere phenni stabilitate sancimus. Si qs clericus ergo aut laicus hæc sanctionū obedi-
ens obseruator esse noluerit supba fronte maiorū statuti repugnans, si Epūs, presbyter, diaco-
nus, aut clericus fuerit ab omni Concilio excōicationi subiaceat, si vero laicus fuerit, & honesti-
oris loci psona fuerit, medietatē facultatū suarū amittat fisci iuribus p futurā. Si vero minoris
loci psona est amissioe rez suarū multatus in exiliū deputei, Flavius Reccareus rex hanc de-
liberationē quam cū sancta definiuimus synodo confirmās subscripsi, Mausona in Chri noie
Ecclesiæ Catholice Emerēcēsis metropolitani epūs, puincij Lusitanie his constitutōibus q
bus in vrbe Toletana interfui, manu mea subscripsi, Silr & alij epī subscripserunt.

Incipiunt capitula cōciliū quarti Toletani.

¶ De oratione & fidei confessione quæ in san-
cta dei Ecclesia prædicatur 1	¶ Sunt quidam qui in fine responforiorum glo-
riam non dicunt 15
¶ Nulla penè res magis disciplinæ mores ab
ecclesia Christi depulit, quàm inordinata
diuersitas officij 2	¶ De Apocalypsi libro, vt teneatur, & quando
legatur 16
¶ De formula secundum quam debeat sancta
synodus in dei nomine fieri 3	¶ Quod quidam sacerdotes non rite post di-
ctam orationē dominicam statim commu-
nicant, & postea bñdictionē in pplo dant, 17
¶ In solemnitate paschali qualiter solet in His-
panijs varietas existere 4	¶ Quod pernitiōsa consuetudo nequaquam ē
retinenda 18
¶ De baptisimi sacramento 5	¶ Quod in veteri lege ab anno vigesimoqnto
leuitæ ordinari mandantur 19
¶ Comperimus quod per nonnullas Ecclesi-
as in die sextæ feræ passionis domini clau-
sis basilicæ foribus nō celebret officiū 6	¶ Quod sacerdotes dei irreprehensibiles esse
debent 20
¶ Quidam in die eiusdem dominicæ passionis
ad horam nonam ieiunium soluūt 7	¶ Quod apud deum conscientiam puram, &
apud homines famam optimam nos habe-
re oporteat 21
¶ Lucerna & cereus infra vigiliās apud quas-
dam Ecclesias non benedicuntur, & cur à
nobis benedicantur, inquirunt 8	¶ Quemadmodum antistites ira presbyteri &
leuitæ sicut nomine, ita & meritis vitam te-
neant & testimonium vitæ 22
¶ Nonnulli sacerdotum per Hispanias reperi-
untur qui dominicam orationē quam sal-
uator noster docuit & præcepit non quo-
tidie, sed tantum die dominico dicunt 9	¶ Quod prona sit omnis ætas ab adolescentia
in malum 23
¶ Quod sacerdotes Hispaniæ diebus quadra-
gesimæ alleluja decantent 10	¶ Quod maxime in sacerdotibus dei vitanda ē
errorum ignorantia 24
¶ Quod in quibusdam Hispaniarum Ecclesi-
is laudes post Apostolum decantent 11	¶ De presbyteris parrochianis dum ordinan-
tur, quod libellum officialem à sacerdote
suo accipere debent 25
¶ De hymnis etiam canendis 12	¶ Quando presbyteri, aut diaconi in parrochi-
as constituuntur, oportet eos professionē
episcopo suo facere 26
¶ De hymno quoq; triū puerorū in quo vni-
uersa cœli terræq; creatura deū collaudat 13	¶ Si epūs, presbyter, diaconus, aut subdiaconus
à gradu suo deiecti fuerit, & in scda synodo
innocētes iueniant, qualr recipi debeāt 27
¶ Quod in finem psalmorum non sicut
à quibusdā gloria patri, sed honor & glo-
ria patri dicatur 14	¶ Si epūs